KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Kuntaliiton kommentit liittyen 2024 talousarvioon ja julkisen talouden suunnitelmaan

Sivistysvaliokunnan kuuleminen 18.10.2023

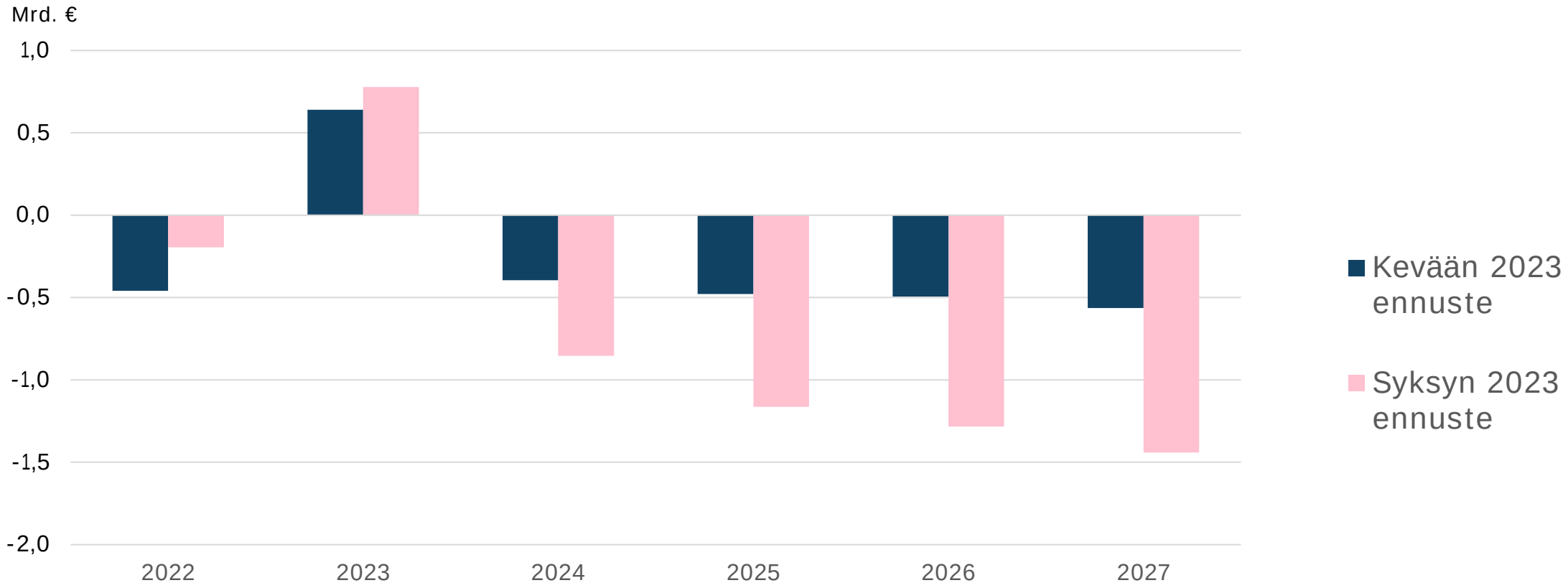
Irmeli Myllymäki, kehittämispäällikkö, Suomen Kuntaliitto

Kuntien talousnäkymät

- Julkisen talouden näkymät heikentyneet
- Hallituksen päätösten kuntatalousvaikutus maltillinen vuodelle 2024
  - Kiinteistöveron muutokset lisäävät verotuottoja noin 110 miljoonalla
  - Peruspalveluiden valtionosuuden indeksijäädytys ja sosiaaliturvaetuuksiin liittyvä päätöskokonaisuus heikentävät kuntataloutta (indeksileikkaus n 24 M€ v. 2024, hallituskaudella yhteensä 111 M€)
  - Talous- ja työllisyyskehitys määrittävät kuntatalousvaikutusten suunnan
- Vuosi 2023 näyttää kuntataloudessa vahvalta
  - Hyvä tilanne seurausta poikkeuseristä
- Kuntatalous heikkenee vuodesta 2024 alkaen
  - Rahavirta jää alijäämäiseksi 2024 alkaen ja korkea investointitaso näkyy lainakannan kasvuna

Kuntatalouden ennuste heikentynyt

Toiminnan ja investointien rahavirta

Toiminnan ja investointien rahavirta = tulorahoitus – investoinnit
Toiminnan ja investointien rahavirta kuvaa kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

Lähde: Kuntatalousohjelma syksy 2023, VM

Oppimisen tuki, tasa-arvo, hyvinvointi

- Saavutettavuudesta huolehtiminen luo tasa-arvoa. Saavutettavuudessa on huomioitava alueellinen ja kielellinen yhdenvertaisuus.
- Saavutettavuuden varmistamiseksi tarvitaan kehittämistä ja mahdollistavaa lainsäädäntöä liittyen monimuotoisiin järjestämisen tapoihin kuten etäyhteyksiä hyödyntävään opettamiseen/oppimiseen
- Oppimisen tuen uudistus on tärkeä, mutta aikataulu liian kireä (2025)
  - valmisteluun tulee ottaa mukaan opetuksen ja koulutuksen järjestäjät
  - Paikallinen opetussuunnitelmatyö tulee ottaa huomioon aikataulussa
- Opiskeluhuollon palvelujen toimivuus ja opiskeluhuoltolain toteutuminen on varmistettava

Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen

- Sukupuolten tasa-arvon osalta pitkäaikaisena haasteena on ollut mm. koulutusalojen voimakas jakautuminen sukupuolittain
- **Sukupuolivaikutusten arvioinnin toteutumiseen osana säädösvalmistelua** sekä vaikuttavuuden seurantaan on syytä kiinnittää erityistä huomiota
- **Liikunta-, kulttuuri- ja nuorisotoimen rooli sukupuolten tasa-arvon edistäjänä** on kasvava ja kuntien rooli näillä osa-alueilla merkittävä
- Sukupuolittain saatavilla oleva tieto on avainehto tasa-arvon kehittämiselle niin kansallisesti kuin kuntatasolla
- **Samanaikaisesti kun sukupuolten tasa-arvon näkökulma on huomioitu osana toisen asteen koulutuksen ja korkeakoulutuksen kehittämistä on tärkeää huomioida myös muiden koulutusasteiden ja varhaiskasvatuksen kehittämistoimien merkitys**

Varhaiskasvatus

- **Henkilöstöpula**; Vaikka aloituspaikkoja lisätään on todennäköistä että henkilöstörakenne 2030 mennessä jää toteutumatta.
- Varhaiskasvatukseen **osallistuminen ja osallistumisasteen nostaminen**:
  - varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä on koronavuosien jälkeen kasvussa. Ikäluokkien pienentymisestä huolimatta on todennäköistä, että varhaiskasvatukseen osallistuu lapsia aiempaa enemmän.
  - Vuoden 2022 osalta erityisesti alle kolmevuotiaiden määrä kasvoi merkittävästi.
- Osallistumisen lisääminen ja kelpoisen henkilöstön riittävyys?
- Normipurkuun sekä kokeiluohjelmaan toimenpide-ehdotuksia, jolla **lisätään varhaiskasvatuksen järjestämisen joustavuutta** (esim lapsikohtaisten suunnitelmien tekemisen keventäminen)
- Tilapäistä suojelua hakevien tai saavien, kansainvälistä suojelua hakevien taikka ilman oleskeluoikeutta olevien lasten varhaiskasvatuksen järjestämiseen ei ole varattu rahoitusta v. 2024, varhaiskasvatuslain 6 § perusteella kunnan on todennäköisesti palvelu järjestettävä, joten vaarana on, että kaikki kustannukset jäävät kunnan kustannettavaksi.

Esi- ja perusopetus

- Talousarvioesityksessä huomioidaan edellisen hallituskauden lakimuutosten toimeenpano. Kuntien peruspalveluiden valtionosuuksia kasvattaa mm. perusopetuksen oppilaan poissaolojen seurannan tehostaminen (Perusopetuslaki 26 §), sekä B1-kielen opetuksen lisääminen 1 vvt 1.8.2024 alkaen.
  - Pakollisen B1-kielen rahoituksen riittävyyttä seurattava, koska rahoitustason laskennassa ei huomioitu koko ikäluokkaa.
- **Talousarvioesitys antaa tässä vaiheessa vielä niukasti tietoa, miten hallituksen panostukset perusopetukseen realisoituvat**. Pidämme tärkeänä lähtökohtana, että panostukset toteutetaan ensisijaisesti perusrahoitusta vahvistamalla.
  - 65,2 M€ erillispanostus vuonna 2024 kohdentuu rahoituslain 44 a §:n perusteella jaettavaan **varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen ns. tasa-arvorahoitukseen**. Epäselvää miten rahoitus jakaantuu varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen kesken. **Osa kunnista ei tule hyötymään valtionavustuksesta.**
- Esi- ja perusopetuksen oppilasmäärät tulevat laskemaan merkittävästi seuraavina vuosina alhaisen syntyvyyden myötä. Palveluiden saatavuuteen ja saavutettavuuteen kiinnitettävä huomiota.

Toisen asteen koulutus

Lukiokoulutus

- Esitys sisältää valtion yli sadan miljoonan euron leikkauksen lukiokoulutuksen rahoitukseen: leikkuri eli **rahoituslain 23 b § poistettava**.
- Esitys sisältää 1,46 milj. euron lisäleikkauksen lukiokoulutuksen rahoitukseen (oppivelvollisuuden laajentaminen): **oppivelvollisuusuudistuksen rahoitus palautettava eduskunnan hyväksymälle tasolle**.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistus:

  - Rahoitusjärjestelmä turvaa oppivelvollisuuskoulutuksen järjestämisedellytykset ja tutkinnon suorittamisen sekä mahdollistaa riittävien jatko-opintovalmiuksien antamisen
  - Rahoitusjärjestelmä kannustaa jatkuvan oppimisen suuntaamisen koulutustasoa nostavaan tai työmarkkina-asemaa parantavaan koulutukseen sekä tutkinnon osien tarjoamiseen.

- **Oppimisen tuen järjestelmän kehittämiseen ja käyttöönottoon** ammatillisessa koulutuksessa ja lukiokoulutuksessa kohdennetaan **5 milj. euroa vuonna 2024 sekä vuodesta 2025 alkaen 10 milj. euroa** vuosittain. Kuntaliitto pitää hyvänä, että vuodesta 2025 alkaen lisärahoitus tuotaisiin osaksi ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen valtionosuusrahoitusta, kuten syksyn 2023 Kuntatalousohjelmassa 2024–2027 todetaan.

Vapaa-ajan palvelut

- Suomi Liikkeelle-ohjelmalle selkeä tarve
- Kunnat tuottavat valtaosan liikkumista ja liikuntaa tukevasta infrasta (arjen liikkumisympäristöt, liikuntapaikat, liikuntapalvelut)
- Rahoituksen kohdentumisesta mm. kuntien toimintaan ei ole selkeitä kirjauksia, joten arviointi
- Kulttuurin valtionavustusten leikkaukset kohdistuvat mm. Kuntien kulttuuritoimintaan
- Nuorten syrjäytymisen ehkäisy on huomioitu hallitusohjelmassa, mutta määrärahojen tasolla tavoitteiden saavuttaminen yhdessä mm. sosiaaliturvaan aiheutuvien leikkausten kanssa aiheuttavat huolta.
- Valtionavustusten leikkaukset vaikuttavat laajasti kuntien yhteistyökumppanien (ennen kaikkea järjestöt) toimintaedellytyksiin, muta osin myös suoraan kuntien rahoitukseen

Vapaa sivistystyö

- Leikkaukset merkittäviä etenkin kansalaisopistoihin (-12,5 milj.)
- Määrärahaleikkaus ristiriidassa talousarviossa sisällöllisiin tavoitteisiin, vaikka sinällään hallitusohjelman mukainen kirjaus
- Vähentää joko kurssien määrää, mikä jatkossa edelleen vaikuttaa tuntiperustaiseen rahoitukseen tai nostaa kurssimaksuja käyttäjille
- Heikentää etenkin pienituloisten tai työvoiman ulkopuolella olevien mahdollisuuksia osallistumiseen ja pienentää harrastusmahdollisuuksia myös esim pienissä kunnissa

@IrmeliMyllymaki

Irmeli.myllymaki@kuntaliitto.fi
+358 46 9214443

CC BY